

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تعهدنامه‌ی اصالت اثر و رعایت حقوق دانشگاه

تمامی حقوق مادّی و معنوی مترتب بر نتایج، ابتکارات، اختراعات و نوآوری‌های ناشی از انجام این پژوهش، متعلق به **دانشگاه محقق اردبیلی** می‌باشد. نقل مطلب از این اثر، با رعایت مقرّرات مربوطه و با ذکر نام دانشگاه محقق اردبیلی، نام استاد راهنما و دانشجو بلامانع است.

اینجانب **انه سلطان یلمه** دانش‌آموخته‌ی مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی ژئومورفولوژی گرایش **هیدروژئومورفولوژی** در **رنامه ریزی محیطی دانشکده‌ی علوم انسانی دانشگاه محقق اردبیلی** به شماره‌ی دانشجویی **۹۱۱۱۵۳۳۱۲۰** که در تاریخ **۹۳/۶/۱۲** از پایان‌نامه‌ی تحصیلی خود تحت عنوان **ارزیابی توانمندی های ژئوتوریستی شهرستان رامیان با استفاده از مدل های swot و pralong**

دفاع نموده‌ام، متعهد می‌شوم که:

(۱) این پایان‌نامه را قبلاً برای دریافت هیچ‌گونه مدرک تحصیلی یا به عنوان هرگونه فعالیت پژوهشی در سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی داخل و خارج از کشور ارائه ننموده‌ام.

(۲) مسئولیت صحّت و سقم تمامی مندرجات پایان‌نامه‌ی تحصیلی خود را بر عهده می‌گیرم.

(۳) این پایان‌نامه، حاصل پژوهش انجام شده توسط اینجانب می‌باشد.

(۴) در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و مقرّرات مربوطه و با رعایت اصل امانتداری علمی، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در متن و فهرست منابع و مأخذ ذکر نموده‌ام.

(۵) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده یا هرگونه بهره‌برداری اعم از نشر کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان‌نامه را داشته باشم، از حوزه‌ی معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه محقق اردبیلی، مجوزهای لازم را اخذ نمایم.

(۶) در صورت ارائه‌ی مقاله‌ی مستخرج از این پایان‌نامه در همایش‌ها، کنفرانس‌ها، سمینارها، گردهمایی‌ها و انواع مجلات، نام دانشگاه محقق اردبیلی را در کنار نام نویسندگان (دانشجو و اساتید راهنما و مشاور) ذکر نمایم.

(۷) چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن (منجمله ابطال مدرک تحصیلی، طرح شکایت توسط دانشگاه و ...) را می‌پذیرم و دانشگاه محقق اردبیلی را مجاز می‌دانم با اینجانب مطابق ضوابط و مقرّرات مربوطه رفتار نماید.

نام و نام خانوادگی دانشجو: **انه سلطان یلمه**

امضا

تاریخ

دانشکده‌ی علوم انسانی
گروه آموزشی جغرافیای طبیعی

پایان‌نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد
در رشته‌ی ژئومورفولوژی گرایش هیدروژئومورفولوژی در برنامه ریزی محیطی

عنوان:

**ارزیابی توانمندی های ژئوتوریستی شهرستان رامیان با استفاده از مدل های swot
و pralong**

استاد راهنما:

دکتر موسی عابدینی

استاد مشاور:

دکتر حبیب ابراهیم پور

پژوهشگر:

انه سلطان یلمه

شهریور ۱۳۹۳

دانشکده‌ی علوم انسانی
گروه آموزشی جغرافیای طبیعی

پایان‌نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد
در رشته‌ی ژئومورفولوژی گرایش هیدروژئومورفولوژی در برنامه ریزی محیطی

عنوان:

**ارزیابی توانمندی های ژئوتوریستی شهرستان رامیان با استفاده از مدل های swot
و pralong**

پژوهشگر:

انه سلطان یلمه

ارزیابی و تصویب شده‌ی کمیته‌ی داوران پایان‌نامه با درجه‌ی .....

امضاء	سمت	مرتبه‌ی علمی	نام و نام خانوادگی
	استاد راهنما و رئیس کمیته‌ی داوران	دانشیار	دکتر موسی عابدینی
	استاد مشاور	دانشیار	دکتر حبیب ابراهیم پور
	داور	دانشیار	دکتر فریبا اسفندیاری

شهریور ۱۳۹۳

درهای زندگی هیچ وقت بسته نیست، همچنانکه آفتاب هر روز می تابد، همچنانکه ماه می چکاهد به خواب نمی رود و همچنانکه
آرزوها همیشه بیدارند...

تقدیم به روح آرامش یافته **پدر** عزیز و بزرگوارم

و تقدیم به **مادر** مهربان و صبورم

و تقدیم به **عشق** که پاسخ چرایی خلقت و تکامل است

شکر و قدردانی

حمد و سپاس بی حد خدای را که انسان را کرامی داشت به شناختن علم و شکر و اندیشیدن و... و خدا را خدایان مرتبه حمد و سپاس که با الطاف بیکران خود این توفیق را به بنده ارزانی داشت تا بتوانم این مجموعه را با موفقیت به پایان برسانم.

بی شک تهیه این مجموعه بدون کمک و همیاری سروران کرامت‌درو اساتید بزرگوارم مقدور نبود.

از استاد فرهیخته و فرزانه جناب آقای دکتر موسی جلدینی که همواره با راهنمایی‌های ارزنده‌شان، همچون خورشیدی فروزان گلشن علم و دانشم را روشنی بخشیدند صمیمانه کمال شکر و قدردانی را دارم.

از استاد مشاور محترم جناب آقای دکتر حبیب ابراهیم پور به خاطر مشیهدات مفید در انجام هر چه بهتر و دقیق تر و راهنمایی و مساعدت های بی دریغشان صمیمانه سپاسگزارم.

از اساتید محترم گروه جغرافیای طبیعی، همچون استاد کرامی خانم دکتر فریبا اسفندیاری و جناب آقای دکتر عمیل مددی بی نهایت سپاسگزارم. از خانواده محترم و به خصوص خواهر دلسوزم حاشه که برایم آرامش روحی و آسایش فکری فراهم نمودند تا با حایت های همه جانبه در محیط مطلوب مراتب تحصیلی و نیز پایان نامه ام را به نحو احسن به اتمام برسانم صمیمانه سپاسگزاری می نمایم.

از جناب آقای سید حسن حسینی بای (مدیر گروه کو، هنوردی شهرستان رامیان) که در انجام تحقیقات میدانی بنده را بسیار راهنمایی نمودند و راه گشای بنده در طول این مدت بودند نهایت شکر و قدردانی را از ایشان دارم.

از جناب آقای علی اسماعیلی (مدیر گروه کو، هنوردی شهرستان کنگد کاووس) جناب آقای موسی سمیعی (مدیر گروه کو، هنوردی شهرستان آزاد شهر) و از آقای امین شادوند (عضو گروه خاوروردان استان گلستان) که باینده همکاری فراوان داشته اند شکر می نمایم.

از خانم فاطمه یازری خانم طاهره یازری خانم پریاروشنی و آقای علی صالحی نسب و در نهایت از اهلی محترم شهرستان رامیان که در به سرانجام رسیدن این مجموعه بنده را همراهی نمودند صمیمانه شکر می نمایم.

نام خانوادگی دانشجو: یلمه	نام: انه سلطان
عنوان پایان نامه: ارزیابی توانمندی های ژئوتوریستی شهرستان رامیان با استفاده از مدل های SWOT و pralong	
استاد راهنما: دکتر موسی عابدینی استاد مشاور: دکتر حبیب ابراهیم پور	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: ژئومورفولوژی
گرایش: هیدرو ژئومورفولوژی در برنامه ریزی محیطی	دانشگاه: محقق اردبیلی
دانشکده: ادبیات و علوم انسانی	تاریخ دفاع: ۹۳/۶/۱۲
	تعداد صفحات: ۱۴۹
چکیده:	
<p>در این پژوهش با استفاده از مدل های SWOT و PRALONG توانمندی های شهرستان رامیان در زمینه ی صنعت ژئوتوریسم مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت.</p> <p>بر اساس نتایجی که از کاربرد مدل تحلیلی SWOT به دست آمد وجود آبشارها و چشمه ها در شهرستان رامیان با میانگین وزنی ۴/۶۳ به عنوان مهم ترین نقطه ی قوت، فقدان نیروهای متخصص در کنار جاذبه های ژئوتوریستی برای گردشگران با میانگین وزنی ۴/۲۳ مهم ترین نقطه ی ضعف منطقه، امکان توسعه ی گردشگری شهرستان با شناسایی و معرفی جاذبه های گردشگری از طریق مشارکت و همکاری های بین المللی با میانگین وزنی ۴/۴۱ مهم ترین فرصت و کمبود نیروی انسانی متخصص و مجرب در دستگاه های دولتی برای تشویق و ترغیب و ارائه ی رهنمودهای لازم به سرمایه گذاران در بخش گردشگری به عنوان مهم ترین تهدید برای توسعه ی گردشگری در منطقه شناخته شده است. هم چنین ار ترکیب عوامل بیرونی و درونی مهم ترین استراتژی مربوط به عامل (SO) می باشد که این شهرستان را در محیط رقابتی / تهاجمی قرار داد.</p> <p>بر اساس نتایجی که از کاربرد مدل PRALONG در این پژوهش حاصل شد، کوه قلعه ماران به علت دارا بودن عیارهای بالای علمی و زیبایی ظاهری، تنوع لندفرم ها و امکان انجام فعالیت های ورزشی و ... بالاترین عیار گردشگری را با امتیاز (۰/۶۷) به خود اختصاص داده و گرم چشمه نیز از نظر میانگین عیار گردشگری، کم ترین عیار گردشگری با امتیاز (۰/۳۶) در بین مکان های ژئومورفولوژیکی را دارد. از مقایسه ی اجزا تشکیل دهنده ی عیار گردشگری می توان نتیجه گرفت که عیار مکان های ژئومورفولوژیکی محدوده ی مورد مطالعه، عمدتاً به دلیل بالا بودن عیار علمی آن هاست از لحاظ عیار بهره وری باز کوه قلعه ماران به دلایل فوق الذکر از بیش ترین امتیاز (۰/۵۹) برخوردار است. گرم چشمه نیز کم ترین عیار بهره وری را با امتیاز (۰/۲۰) را به خود اختصاص داده است.</p> <p>عدم وجود امکانات رفاهی و اقامتی، بهداشتی و خدماتی، عدم تبلیغات مناسب و معرفی نشدن توانمندی های شهرستان رامیان در زمینه ی گردشگری، فقدان برنامه ریزی جامع و کم توجهی مسوولین و برنامه ریزان به امر گردشگری منطقه از جمله مهم ترین دلایلی است که موجب کند شدن روند توسعه ی گردشگری در این شهرستان شده است.</p>	
کلید واژه ها: رامیان، ژئوتوریسم، SWOT، PRALONG	

فصل اول: کلیات

۱-۱- مقدمه.....	۲
۱-۲- بیان مسأله.....	۴
۱-۳- ضرورت و اهمیت پژوهش.....	۵
۱-۴- هدف (اهداف) پژوهش.....	۶
۱-۵- پیشینه ی پژوهش.....	۷
۱-۶- جمع بندی پیشینه.....	۱۴

فصل دوم: مبانی نظری و روش های پژوهش

۱-۲- مباحث نظری.....	۱۶
۱-۱-۲- مقدمه.....	۱۶
۲-۱-۲- توریسم.....	۱۷
۱-۳-۲- اشکال مختلف توریسم و گردشگری.....	۱۷
۱-۴-۲- توریست.....	۱۹
۱-۵-۲- ژئوتوریسم.....	۲۰
۱-۶-۲- عوامل پیدایش پدیده های ژئوتوریسم.....	۲۱
۱-۷-۲- مهم ترین منابع و پدیده های ژئوتوریسم.....	۲۱
۱-۸-۲- ژئوتوریسم در ایران.....	۲۳
۱-۹-۲- تنگناهای توسعه ی توریسم در ایران.....	۲۴
۱-۱۰-۲- ژئوتوریسم در جهان.....	۲۵
۱-۱۱-۲- توریسم و توسعه ی پایدار.....	۲۶
۱-۱۲-۲- ژئو پارک.....	۲۷
۱-۱۳-۲- ژئو سایت.....	۲۸
۲-۲- روش های پژوهش.....	۲۸
۱-۲-۲- روش های جمع آوری اطلاعات.....	۲۹
۲-۲-۲- مدل Swot.....	۲۹
۳-۲-۲- روش استفاده از مدل Swot.....	۳۱
۴-۲-۲- مدل pralong.....	۳۳
۵-۲-۲- روش پرالونگ.....	۳۴

فصل سوم: بیان موقعیت و معرفی جاذبه های ژئوتوریستی منطقه ی مورد مطالعه

۴۲	۱-۳- مقدمه.....
۴۳	۲-۳- موقعیت جغرافیایی شهرستان رامیان.....
۴۴	۳-۳- ویژگی های توپوگرافی منطقه.....
۴۶	۴-۳- زمین شناسی.....
۵۲	۵-۳- اقلیم منطقه.....
۵۳	۱-۵-۳- توده هواهای موثر بر آب و هوای شهرستان رامیان.....
۵۴	۲-۵-۳- بارش.....
۵۵	۳-۵-۳- دما.....
۵۶	۴-۵-۳- رطوبت نسبی.....
۵۶	۵-۵-۳- تعداد روزهای یخبندان.....
۵۷	۶-۳- پوشش گیاهی.....
۵۸	۷-۳- راه های ارتباطی.....
۶۰	۸-۳- معرفی جاذبه های ژئوتوریستی شهرستان رامیان.....
۶۰	۱-۸-۳- مقدمه.....
۶۰	۲-۸-۳- چشمه های شهرستان رامیان.....
۶۰	۱-۲-۸-۳- چشمه ی گل رامیان.....
۶۲	۲-۲-۸-۳- چشمه ی سید کلاته.....
۶۲	۳-۲-۸-۳- چشمه ی پشمکی.....
۶۳	۴-۲-۸-۳- چشمه ی نیلبرگ.....
۶۴	۵-۲-۸-۳- انجیل چشمه.....
۶۴	۶-۲-۸-۳- گرم چشمه.....
۶۵	۳-۸-۳- آبشار های رامیان.....
۶۵	۱-۳-۸-۳- آبشارهای شیر آباد.....
۶۶	۲-۳-۸-۳- آبشارهای سید کلاته.....
۶۸	۳-۳-۸-۳- آبشار پشمکی.....
۶۹	۴-۳-۸-۳- آبشار جوزک.....
۷۱	۵-۳-۸-۳- آبشار سرخه کمر (نعیم آباد).....
۷۲	۴-۸-۳- کوه قلعه ماران.....
۷۴	۵-۸-۳- ارتفاعات النگ (بادو).....
۷۵	۶-۸-۳- غار شیرآباد.....
۷۷	۷-۸-۳- تپه ی الهادی.....

فصل چهارم: بیان یافته های پژوهش

۸۱	۱-۴- تحلیل مدل SWot.....
۸۱	۲-۴- ارزیابی محیط بیرونی و درونی:.....
۸۱	۱-۲-۴- ارزیابی محیط درونی (نقاط قوت و ضعف):.....
۸۴	۲-۲-۴- ارزیابی عوامل بیرونی (فرصت ها و تهدیدها).....
۸۷	۳-۴- تدوین راهبردها و استراتژی های توسعه ی ژئوتوریسم شهرستان رامیان.....
۸۷	۱-۳-۴- استراتژی های SO:.....
۸۸	۲-۳-۴- استراتژی های ST:.....
۸۸	۳-۳-۴- استراتژی های WT:.....
۸۹	۴-۳-۴- استراتژی های WO:.....
۹۰	۳-۴- تحلیل مدل پرالونگ.....
۱۱۱	۴-۴- روش پرالونگ (Pralong, 2005).....
۱۱۱	۱-۴-۴- ارزیابی عیار گردشگری مکان های ژئومورفولوژیکی.....
۱۱۲	۱-۱-۴-۴- معادله ی محاسبه ی ارزش زیبایی ظاهری.....
۱۱۳	۲-۱-۴-۴- معادله ی محاسبه ی ارزش علمی.....
۱۱۵	۳-۱-۴-۴- معادله ی محاسبه ی ارزش فرهنگی - تاریخی.....
۱۱۷	۴-۱-۴-۴- معادله محاسبه ی ارزش اقتصادی - اجتماعی.....
۱۱۹	۵-۱-۴-۴- ارزیابی عیار بهره وری مکان ژئومورفولوژیکی.....

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱۲۵	۱-۵- ارزیابی نهایی.....
۱۳۰	۲-۵- پاسخ به سوالات پژوهش.....
۱۳۱	۳-۵- پیشنهادات.....
۱۳۲	پیوست ها.....
۱۴۳	منابع و ماخذ.....

فهرست جدول‌ها

شماره و عنوان	صفحه
جدول شماره‌ی (۱-۲) ماتریس تهدیدات، فرصت‌ها، نقاط قوت، نقاط ضعف SWOT.....	۳۳
جدول شماره‌ی (۲-۲) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی.....	۳۴
جدول شماره‌ی (۳-۲) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار زیبایی ظاهری یک مکان ژئومورفولوژیکی.....	۳۵
جدول شماره‌ی (۴-۲) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار علمی یک مکان ژئومورفولوژیکی.....	۳۶
جدول شماره‌ی (۵-۲) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار فرهنگی - تاریخی یک مکان ژئومورفولوژیکی.....	۳۷
جدول شماره‌ی (۶-۲) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار اقتصادی - اجتماعی یک مکان ژئومورفولوژیکی.....	۳۸
جدول شماره‌ی (۷-۲) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار میزان بهره‌وری یک مکان ژئومورفولوژیکی.....	۳۹
جدول شماره‌ی (۸-۲) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار کیفیت بهره‌وری از یک مکان ژئومورفولوژیکی.....	۴۰
جدول شماره‌ی (۱-۴) ماتریس ارزیابی نقاط قوت ناشی از عوامل درونی.....	۸۲
جدول شماره‌ی (۲-۴) ماتریس ارزیابی نقاط ضعف ناشی از عوامل درونی.....	۸۳
جدول شماره‌ی (۳-۴) ماتریس ارزیابی فرصت‌های ناشی از عوامل بیرونی.....	۸۴
جدول شماره‌ی (۴-۴) ماتریس ارزیابی تهدیدهای ناشی از عوامل بیرونی.....	۸۵
جدول شماره‌ی (۵-۴) اولویت بندی عوامل درونی.....	۸۶
جدول شماره‌ی (۶-۴) اولویت بندی عوامل بیرونی.....	۸۶
جدول شماره‌ی (۷-۴) ترکیب عوامل درونی و بیرونی.....	۸۷
جدول شماره‌ی (۸-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی انجیل چشمه.....	۹۱
جدول شماره‌ی (۹-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی گرم چشمه.....	۹۲
جدول شماره‌ی (۱۰-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی چشمه‌ی پشمکی.....	۹۳
جدول شماره‌ی (۱۱-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی چشمه‌ی سید کلاته.....	۹۵
جدول شماره‌ی (۱۲-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی چشمه‌ی گل رامیان.....	۹۶
جدول شماره‌ی (۱۳-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی چشمه‌ی نیل برگ.....	۹۸
جدول شماره‌ی (۱۴-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی غار شیرآباد.....	۹۹
جدول شماره‌ی (۱۵-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی تپه‌ی الهادی.....	۱۰۰
جدول شماره‌ی (۱۶-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی کوه قلعه ماران.....	۱۰۱
جدول شماره‌ی (۱۷-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی آبشار جوزک (دزدک).....	۱۰۳
جدول شماره‌ی (۱۸-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی آبشار شیرآباد.....	۱۰۴
جدول شماره‌ی (۱۹-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی آبشار سرخه کمر (نعیم آباد).....	۱۰۶
جدول شماره‌ی (۲۰-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی آبشار سید کلاته.....	۱۰۷
جدول شماره‌ی (۲۱-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی آبشار پشمکی.....	۱۰۹
جدول شماره‌ی (۲۲-۴) برگه‌ی شناسایی مکان ژئومورفولوژیکی ارتفاعات النگ (بادو).....	۱۱۰

- جدول شماره‌ی (۴-۲۳) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار زیبایی ظاهری یک مکان ژئومورفولوژیکی بر اساس روش پرالونگ..... ۱۱۲
- جدول شماره‌ی (۴-۲۴) معیارها و امتیازات ارزیابی ارزش زیبایی ظاهری مکان های ژئومورفولوژیکی..... ۱۱۳
- جدول شماره‌ی (۴-۲۵) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار علمی مکان های ژئومورفولوژیکی بر اساس روش پرالونگ..... ۱۱۴
- جدول شماره‌ی (۴-۲۶) معیارها و امتیازات ارزیابی ارزش علمی مکان های ژئومورفولوژیکی..... ۱۱۵
- جدول شماره‌ی (۴-۲۷) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار فرهنگی - تاریخی یک مکان ژئومورفولوژیکی بر اساس روش پرالونگ..... ۱۱۶
- جدول شماره‌ی (۴-۲۸) معیارها و امتیازات ارزیابی ارزش فرهنگی - تاریخی مکان های ژئومورفولوژیکی..... ۱۱۷
- جدول شماره‌ی (۴-۲۹) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار اقتصادی - اجتماعی یک مکان ژئومورفولوژیکی بر اساس روش پرالونگ..... ۱۱۸
- جدول شماره‌ی (۴-۳۰) معیارها و امتیازات ارزش اقتصادی - اجتماعی مکان های ژئومورفولوژیکی..... ۱۱۹
- جدول شماره‌ی (۴-۳۱) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار میزان بهره‌وری یک مکان ژئومورفولوژیکی بر اساس روش پرالونگ..... ۱۲۰
- جدول شماره‌ی (۴-۳۲) ارزیابی میزان بهره‌وری مکان های ژئومورفولوژیکی محدوده‌ی مورد مطالعه..... ۱۲۱
- جدول شماره‌ی (۴-۳۳) معیار و مقیاس امتیازدهی در ارزیابی عیار کیفیت بهره‌وری از یک مکان ژئومورفولوژیکی بر اساس روش پرالونگ..... ۱۲۲
- جدول شماره‌ی (۴-۳۴) ارزیابی کیفیت بهره‌وری مکان های ژئومورفولوژیکی محدوده‌ی مورد مطالعه..... ۱۲۳
- جدول شماره‌ی (۵-۱) عیار گردشگری و عیار بهره‌وری مکان های ژئومورفولوژیکی شهرستان رامیان..... ۱۲۷

فهرست شکل‌ها

شماره و عنوان	صفحه
شکل (۲-۱) برخی از جاذبه های ژئوتوریستی ایران.....	۲۲
شکل (۲-۲) نمودار چارچوب تحلیل SWOT.....	۳۰
شکل (۱-۳) موقعیت جغرافیایی شهرستان رامیان.....	۴۳
شکل (۲-۳) نقشه ی توپوگرافی شهرستان رامیان.....	۴۵
شکل (۳-۳) نقشه زمین شناسی شهرستان رامیان.....	۵۲
شکل (۴-۳) نمودار میانگین بارش ماهانه به میلیمتر ایستگاه هواشناسی رامیان (۱۳۹۱-۱۳۶۱).....	۵۴
شکل (۵-۳) میانگین دماهای متوسط، دمای حداکثر و دمای حداقل ماهانه برحسب درجه ی سانتیگراد، ایستگاه رامیان (۱۳۹۱-۱۳۶۱).....	۵۵
شکل (۶-۳) میانگین ماهانه رطوبت نسبی (برحسب درصد) ایستگاه رامیان (۱۳۶۱-۱۳۹۱).....	۵۶
شکل (۷-۳) نقشه ی پوشش گیاهی شهرستان رامیان.....	۵۸
شکل (۸-۳) نقشه ی راه های ارتباطی شهرستان رامیان.....	۵۹
شکل (۹-۳) چشمه ی گل رامیان.....	۶۱
شکل (۱۰-۳) یکی از خروجی های چشمه ی سید کلاته.....	۶۲
شکل (۱۱-۳) جاری شدن آب چشمه به سمت رودخانه ی قره چای.....	۶۲
شکل (۱۲-۳) مسیر جاری شدن آب چشمه ی نیل برگ.....	۶۳
شکل (۱۳-۳) آبشارهای شیرآباد.....	۶۶
شکل (۱۴-۳) آبشار اول شیرآباد.....	۶۶
شکل (۱۵-۳) آبشار اول سیدکلاته (چفت).....	۶۷
شکل (۱۶-۳) آبشارهای پشمکی.....	۶۸
شکل (۱۷-۳) نمایی از آبشار سوم پشمکی.....	۶۹
شکل (۱۸-۳) آبشار جوزک.....	۷۰
شکل (۱۹-۳) آبشار جوزک.....	۷۰
شکل (۲۰-۳) آبشار سرخه کمر (نعیم آباد).....	۷۱
شکل (۲۱-۳) دور نمایی از کوه قلعه ماران.....	۷۳
شکل (۲۲-۳) آثار فرسایش یخچالی بر روی قله ی قلعه ماران.....	۷۳
شکل (۲۳-۳) دهکده ی توریستی پاقلعه در ارتفاعات قلعه ماران.....	۷۳
شکل (۲۴-۳) کوه قلعه ماران.....	۷۴
شکل (۲۵-۳) ارتفاعات النگ.....	۷۵
شکل (۲۶-۳) دهانه ی ورودی به غار شیرآباد.....	۷۶
شکل (۲۷-۳) اشکال کارستی ایجاد شده در درون غار شیرآباد.....	۷۶
شکل (۲۸-۳) بستر گلی شکل یافته در درون غار شیرآباد.....	۷۷
شکل (۲۹-۳) انجام فعالیت های ورزشی (پاراگلایدر) در تپه ی الهادی رامیان.....	۷۸
شکل (۳۰-۳) نقشه ی ژئوتوریستی شهرستان رامیان.....	۷۹
شکل (۱-۴) تصاویر google earth از انجیل چشمه.....	۹۱

- شکل (۲-۴) تصاویر google earth از چشمه‌ی پشمکی..... ۹۴
- شکل (۳-۴) تصاویر google earth از چشمه‌ی سیدکلاته..... ۹۴
- شکل (۴-۴) تصویر (google earth) از چشمه‌ی گل رامیان..... ۹۷
- شکل (۵-۴) تصویر (google earth) از چشمه‌ی نیل برگ..... ۹۷
- شکل (۶-۴) تصویر (google earth) از کوه قلعه ماران..... ۱۰۲
- شکل (۷-۴) تصویر (google earth) از آبشار جوزک..... ۱۰۲
- شکل (۸-۴) تصویر (google earth) از آبشار شیرآباد..... ۱۰۵
- شکل (۹-۴) تصویر (google earth) از آبشار سرخه کمر (نعیم آباد)..... ۱۰۵
- شکل (۱۰-۴) تصویر (google earth) از آبشار سید کلاته..... ۱۰۸
- شکل (۱۱-۴) تصویر (google earth) از آبشار پشمکی..... ۱۰۸
- شکل (۱۲-۴) تصویر (google earth) از کوه النگ (بادو)..... ۱۱۱
- شکل (۱-۵) نمودار مقایسه‌ی ای عیار گردشگری مکان‌های ژئومورفولوژیکی..... ۱۲۹
- شکل (۲-۵) نمودار مقایسه‌ی ای عیار بهره‌وری مکان‌های ژئومورفولوژیکی..... ۱۲۹

فصل اول

کلیات

۱-۱- مقدمه

در عصر حاضر گردشگری به عنوان یکی از عوامل مؤثر در گسترش روابط بین ملت ها به شمار می رود، اما توسعه‌ی آن نیازمند امکانات ویژه‌ای، از قبیل: آب و هوا، آثار تاریخی و فرهنگی، جاذبه‌های طبیعی، آداب و سنن، زیرساخت‌ها، امکانات و تجهیزات است. کشورها با درک این مهم، شروع به فراهم نمودن امکانات و تجهیزات مناسب به منظور جذب گردشگری می‌باشند. با افزایش جمعیت و رشد فزاینده شهرها از یک سو و پیشرفت‌های چشم‌گیر اخیر در شبکه‌ی حمل و نقل، تکنولوژی و سایر عناصر زندگی بشر از سوی دیگر، هر روز که می‌گذرد، انگیزه‌های نیاز به مسافرت و سفرهای گردشگری نیز افزایش می‌یابد. اواخر دهه‌ی ۱۹۶۰ میلادی، صنعت گردشگری در ابعاد جهانی‌اش، رشد قابل ملاحظه‌ای داشته است؛ چنان که در سال ۲۰۰۶ تعداد گردشگران بین‌المللی به ۸۰۸ میلیون نفر رسیده است و پیش‌بینی می‌شود که طی دهه ۲۰۲۰ میلادی توریسم، صنعت شماره‌ی یک جهان محسوب شود. امروزه صنعت گردشگری فراتر از یک صنعت، به مثابه پدیده‌ی پویای جهانی و اجتماعی است که پیچیدگی‌های خاص خود را دارد. شناخت دقیق و تحلیل علمی این پدیده می‌تواند چهارچوب‌های مطمئنی برای برنامه‌ریزی صنعت گردشگری فراهم آورد (سبحانی، ۱۳۸۹: ۱۱۴).

اگر چه ایران از نظر وجود کانون‌های فرهنگی و تاریخی در زمره‌ی ده کشور اول دنیا محسوب شده است اما باید به خاطر داشت که ویژگی‌های سرزمینی آن نیز دارای جاذبه‌های فراوانی است به نحوی که نمی‌توان از اکوتوریسم و ژئوتوریسم آن نیز به سادگی گذشت. حدود دو هزار و چهارصد کیلومتر ساحل دریا، اختلاف ارتفاع نزدیک به ۵۶۷۰ متری (دماوند) دشت‌ها و کوهستان‌های آن، شکارگاه‌های متنوع و متعدد، اقلیم‌های هفت‌گانه و تفاوت‌های آب و هوایی، پیست‌های اسکی طبیعی، غارهای متعدد، خورها و خلیج‌ها، بیش از ۱۲ هزار چشمه‌ی معدنی و کارستیک، وجود آتشفشان‌ها، گل‌فشان‌ها، چشمه‌های نفتی، کت‌باده‌ها^۱ (گازفشان)، تالاب‌ها، کویرها، چشم‌اندازهای کارستیک، معادن قدیمی و باستانی، رودخانه‌های متعدد با محیط‌های اکولوژیک متنوع جانوری (از ماهیان تا تمساح)، ماسه‌زارها، جنگل‌های متنوع، بیش از دوازده هزار گونه‌ی گیاهی ثبت شده در مراتع آن و صدها سنگ معدنی و قیمتی همراه با ده‌ها

۱- کت باد به سوراخ‌هایی گفته می‌شود که از آن گاز با فشار و صدای خاصی خارج می‌شود و از جمله نمونه‌های طبیعی می‌توان از کت باد در دهبکری بید کرد. کت در زبان محلی به مفهوم سوراخ است.

پدیده ی ژئومورفولوژیک بی نظیر مانند کلوت ها، آثار متعدد تکتونیک جنبی و ده ها اکواریم دریایی طبیعی و ... از جمله ی این جاذبه ها به شمار می آیند و بدیهی است برنامه ریزان سیاحتی در کشور اگر این ویژگی ها را نیز در برنامه های توسعه ی گردشگری خود ملحوظ نمایند، قطعاً شانس موفقیت بیشتری با آن ها یار خواهد بود (نوجوان و همکاران، ۱۳۸۸:۴۸). بررسی وضعیت صنعت گردشگری در ایران و ملاحظه ی ارقام درآمدی ارزی حاصل از آن، حاکی از این است که به رغم این واقعیت که ایران یکی از ده کشور مهم جهان از حیث آثار تاریخی و باستانی است کمتر از یک هزارم درآمد جهانی حاصل از گردشگری را نصیب خود کرده است، حال آن که با توجه به اتکای بیش از حد اقتصاد ایران به صادرات نفت خام و آسیب پذیری فراوان آن در اثر تغییرات قیمت نفت و سایر شوک های اقتصادی و غیراقتصادی، توسعه ی صنعت گردشگری تا حد زیادی می تواند این آسیب پذیری را بکاهد و سیاست گذاران اقتصادی را نیز در فائق آمدن بر مشکلات جاری، از قبیل کمبود درآمدهای ارزی، پایین بودن سطح درآمد جامعه، پایین بودن صادرات غیرنفتی و مشکل بیکاری، کمک کند (موسایی، ۱۳۸۳:۲۶۷).

یکی از راهکارها برای گسترش صنعت گردشگری، شناسایی هر چه بهتر مناطقی است که استعداد گردشگری را دارند و برنامه ریزی در جهت امکان سنجی این مناطق از لحاظ قدرت جذب گردشگر و ایجاد گردشگاه های مختلف و امکانات زیربنایی است، شهرستان رامیان واقع در منطقه ی شمال کشور یکی از شهرهای توریستی می باشد که از نظر جاذبه های گردشگری دارای انواع پدیده ها، فضاها و پتانسیل ها می باشد و از این نظر با دیگر شهرهای توریستی کشور برابری می کند. این شهرستان دارای دشت ها، کوهسارها، آبشارهای زیبا، چشمه ها، اماکن تاریخی و باستانی و صنایع دستی و بسیاری از عوامل رونق بخش گردشگری است و از این نظر جزو معدود اماکنی به شمار می آید که با مدیریت موثر این منابع و امکانات می تواند به منافع مادی و معنوی فراوان دست یابد. از این رو لازم است تا زمینه های توسعه ی گردشگری شهرستان، به عنوان یک استراتژی از جنبه های اقتصادی، سیاسی و حقوقی فراهم شود.

۲-۱ - بیان مسأله

گردشگری صنعتی است درآمد زا، دارای صرفه ی اقتصادی و همراه با تبادل های فرهنگی و اجتماعی و در عین حال کمترین آلودگی های زیست محیطی، امروزه این صنعت مورد توجه فراوان واقع شده است. جاذبه های طبیعی هر کشور، در جذب گردشگر نقش بسزایی دارد. ایران از جمله کشورهای دارای جاذبه های طبیعی خاص و بی نظیر است که می تواند در کنار پیشینه ی تاریخی و فرهنگی خود از آن ها نیز برای جذب گردشگر بهره گیرد (قربانی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱).

اقتصاد ایران که اتکای شدیدی به درآمدهای حاصل از صادرات نفت دارد و متغیرهای کلان اقتصادی آن با پیروی از قیمت جهانی نفت در طول زمان دچار نوسانات شدیدی می شود. روند حاکم بر متغیرهایی مانند تولید ناخالص ملی، سرمایه گذاری ناخالص، درآمد سرانه و غیره در سه دهه ی اخیر اقتصاد ایران، به روشنی نشان دهنده ی این موضوع است. از این رو، به منظور تنوع بخشیدن به منابع رشد اقتصادی و درآمدهای ارزی و هم چنین ایجاد فرصت های جدید شغلی در کشور، توسعه ی صنعت گردشگری از اهمیت فراوانی برخوردار است (طیبه و همکاران، ۱۳۸۶: ۸۴).

شهرستان رامیان با دارا بودن جاذبه های متعدد طبیعی چون کوه ها، جنگل ها، دره ها، چشمه ها، دشت های سرسبز، آبشارها، رودخانه های زیبا، حیات وحش، قلعه ها و هم چنین جاذبه های تاریخی و فرهنگی متنوع از جایگاه ویژه ای برخوردار است ولی هنوز از مزایای این صنعت در جایگاه و سهم متناسب با خود استفاده نکرده است. اگر چه در سال های اخیر به گسترش صنعت گردشگری و اهمیت آن تاکید شده ولی در مقام عمل موفقیتی در این زمینه بدست نیآورده است از این رو رشد و توسعه ی صنعت گردشگری و ژئوتوریسم در این شهرستان به عنوان یکی از راهکارهای بهبود وضعیت اقتصادی و متنوع سازی درآمد شهرستان باید بیش از پیش مورد توجه برنامه ریزان و مسئولین شهرستان رامیان قرار گیرد. با توجه به این مطالب، کار حاضر تلاش دارد نسبت به شناسایی پدیده های ژئوتوریستی در راستای رشد و توسعه ی صنعت ژئوتوریسم در شهرستان رامیان اقدام نموده و ضمن شناسایی محدودیت ها و فرصت های موجود در فراروی این صنعت، راهکارهای لازم و اساسی را در جهت استفاده ی متولیان و بخش های خصوصی و دولتی صنعت ژئوتوریسم ارائه دهد.

در این راستا سوالات اساسی زیر مطرح است:

سؤالات اصلی پژوهش:

- ۱- مهم ترین تنگناهای توسعه ی صنعت ژئوتوریسم شهرستان کدام است ؟
- ۲- کدام یک از جاذبه های ژئوتوریستی شهرستان بالاترین ارزش گردشگری را دارند ؟

۳-۱ - ضرورت و اهمیت پژوهش

جهان گردی روندی است که همیشه در جوامع انسانی وجود داشته و تدریجا سیر تکاملی خود را پیموده است صنعت توریسم امروزه به قدری در توسعه ی اقتصادی، اجتماعی کشورها اهمیت دارد که اقتصاد دانان آن را صادرات نامرئی نام نهاده اند، به دنبال توسعه ی صنعت جهان گردی و اهمیت اقتصادی آن بازار رقابتی وسیعی بین کشورهای مختلف پدید آمده و هر کشوری سعی دارد در این بازار رقابتی از دیگران پیشی گرفته و با شناساندن جاذبه های توریستی خویش به جهانیان، گردشگران بین المللی را جذب نماید و منافع حاصله را از آن خود سازد و در داخل نیز با جابه جایی توریسم داخلی، امکان انتقال ثروت را از یک منطقه به منطقه ی دیگر به منظور متعادل سازی نواحی مختلف کشور فراهم آورد (عفیفی و قنبری، ۱۳۸۸:۳۲).

صنعت گردشگری دارای آثار اقتصادی و اجتماعی قابل توجهی است. ایجاد اشتغال، دست یابی به درآمد ارزی پایدار و مناسب و هم چنین شناخت دو سویه ی فرهنگی در راستای صلح و وفاق بین المللی از آثار اقتصادی و اجتماعی این صنعت می باشد (قربانی و همکاران، ۱۳۸۹:۲).

شهرستان رامیان به عنوان یکی از نواحی غنی از لحاظ جاذبه های توریسم و گردشگری، دارای مکان های مناسبی برای برنامه ریزی ژئوتوریسم است. با توجه به دارا بودن مکان ها، آثار و پدیده های زمین شناسی، ژئومورفولوژیکی و زیستی متنوع در این شهرستان از یک سو و وجود محرومیت و مشکلات اقتصادی و درصد بالای بیکاری جوانان این شهرستان از سوی دیگر، لازم است تا با استفاده از تمامی امکانات و قابلیت ها در جهت رفع محرومیت، ایجاد اشتغال و کسب درآمد از راه های مختلف اقدام شود، که یکی از این راه ها توجه ویژه و ضروری به صنعت گردشگری و توسعه ی آن در این شهرستان می باشد و در صورت مطالعه و برنامه ریزی می تواند به عنوان یکی از قطب های ژئوتوریستی مطرح در استان گلستان و سطح کشور تبدیل گردد.

۴-۱ - هدف (اهداف) پژوهش

هدف اصلی:

هدف اصلی این تحقیق ارزیابی توانمندی های ژئوتوریستی شهرستان رامیان با استفاده از مدل های SWOT و pralong و با توجه به پتانسیل های محیطی می باشد.

اهداف فرعی:

- بررسی عوامل تاثیرگذار بر توسعه صنعت ژئوتوریسم در راستای رشد و توسعه منطقه.
- بررسی چالش ها و مشکلات پیش روی توسعه صنعت ژئوتوریسم در منطقه با استفاده از مدل های SWOT و pralong.
- ایجاد آگاهی در جهت حفاظت از میراث طبیعی به عنوان سرمایه های ناشناخته منطقه.
- شناخت و معرفی جاذبه های ژئوتوریستی شهرستان رامیان.